

Láhka (2009:724) našuvnnalaš unnitloguid ja unnitlogugielaid birra

t.o.m SFS 2025:437

SFS nr: 2009:724

Departemeanta/eiseváldi: Kulturdepartemeanta

Dahkkojuvvon: 2009-06-11

Divvojuvvon: t.o.m. SFS 2025:437

Rievddanregisttar: SFSR (Ráđđehuskansliija)

Gáldu Ollesdeaksta (Ráđđehuskansliija)

1.Oppalaš njuolggadusat

1 § Dát láhka siskkilda mearrádusaid našuvnnalaš unnitloguin, našuvnnalaš unnitlogugielain, hálddahusguovlluin ja rievttis geavahit unnitlogugiela hálddahuseiseválddiid luhtte ja duopmostuoluin. Láhka siskkilda maid mearrádusaid lága heiveheami čuovvumis. Láhka (2025:437).

2 § Našuvnnalaš unnitlogut leat juvddálaččat, romerat,sámit, ruotasuopmelaččat ja durdnosleagilaččat Ruota geatnegasvuoda mielde Eurohpáráđi rámmakonvenšuvnna jelgii našuvnnalaš unnitloguid suddjemis (SÖ 2000:2) ja eurohpalaš njuolggadusas riikkaoasi- dehe unnitlogugielas (SÖ 2000:3).

Giellalágas (2009:600) oaidná ahte našuvnnalaš unnitlogugielat leat suomagiella, jiddisch, meänkieli, romani chib ja sámegiella.

3 § Gielddat ja regiovnnat galget diedihit našuvnnalaš unnitloguide sin vuoigatvuodain ja almmolaš ovddasvástádus dán lága jelgii dain čállosiin maid láhka čujuha. Seamma guoská stáhtalaš hálddahuseiseválddiid maid doaibma lea mearkkašahtti našuvnnalaš unnitloguide dehe unnitlogugielaide. Láhka (2018:1367).

4 § Giellalágas (2009:600) namuhuvvo ahte servodagas lea erenomáš ovddasvástádus suddjet ja ovddidit našuvnnalaš unnitlogugielaid. Servodat galgá maid muđui ovddidit našuvnnalaš unnitloguid vejolašvuodaid seailuhit ja ovddidit iežas kultuvrra Ruotas. Máná kultuvrralaš identitehta ovddideapmi ja iežas unnitlogugiela geavaheapmi galget ovddiduvvot erenomážit.

5 § Hálddahuseiseválddit galget addit našuvnnalaš unnitloguide vejolašvuoda váikkuheapmái jearaldagaide mat gusket sin ja nu guhkás go lea vejolaš ráđđádallat unnitloguiguin dakkár jearaldagain.

Vuosttaš gurgadasa jelgii ráđđádallan galgá dáhphuvvat dan ládje ahte hálddašaneiseválddiid dollet ráhkaduslaš ságastallama našuvnnalaš unnitloguiguin dárkkuhussan bastit váldit vuhtii sin oainnuid ja dárbbuid eiseválddiid mearrádusaiddahkamis. Láhka (2018:1367).

Lágas (2022:66) mii guoská konsultašuvnna sámi álbmoga guoskevaš áššiiguin, leat erenoamáš mearrádusat mat gusket konsultašuvnnaid sámi álbmogiin. Láhka (2022:68)

5 a § Hálddahuseiseválddit galget erenomážit ovddidit mánáid ja nuoraid vejolašvuodaid váikkuheapmái ja ráđđádallamii jearaldagain mat gusket sin ja heivehit hámiid dasa sin eavttuide. Láhka (2018:1367).

5 b § Gielddat ja regiovnnat galget dohkkehit ulbmiliid ja rávvagiid sin unnitlogupolitihkalaš bargui.

Diedut ulbmiliin ja rávvagiin mat leat dohkkehuvvon vuosttas gurgadasa jelgii galget gáibidettiin guđđojuvvot dan eiseváldái geas lea čuovvulanovddasvástádus 20 § jelgii. Láhka (2018:1367).

2. Hálddahušguovllut

6 § Suomagiela hálddahušguovlun dárkkuhuvvo gieldat Botkyrka, Eskilstuna, Jiellevárri, Hallstahammar, Haninge, Haparanda, Huddinge, Håbo, Giron, Köping, Bájil, Sigtuna, Solna, Stockholm, Södertälje, Tierp, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Älvkarleby, Österåker, Östhammar ja Övertorneå.

Meänkieli hálddahušguovlun dárkkuhuvvo gieldat Jiellevárri, Hápárándi, Giron, Bájil ja Övertorneå.

Sámegiela hálddahušguovlun dárkkuhuvvo Árjepluovve, Árviesjávrrie, Bierje, Jiellevárri, Herjedaelie, Johkamohkki, Giron, Likssjuo, Máláge, Suorssá, Lusspie, Straejmie, Ubmeje, Vualtjere, Ååre, Älvdaelie ja Staare.

7 § Iežá gieldat go dat mat namuhuvvot 6 §:ás sáhttet ohcama maŋnel beassat suomagiela, meänkieli dehe sámegiela hálddahušguovlun. Ráđđehus váldá mearrádusa das ahte gielda beassá gullot hálddahušguvlui.

Gielda mii gullo hálddahušguvlui ráđđehusa mearrádusa mielde sáhtta ohcat ráđđehusas beassat eret hálddahušguovllus. Ráđđehus oázžu mearridit eret beassama jus leat erenomáš losses ákkat.

Ráđđehus oázžu diedihit rávvagiin laktáseamis ja eret beassamis hálddahušguovllus. Láhka (2018:1367).

3. Vuoigatvuohta geavahit suomagiela, meänkieli ja sámegiela eiseválddiin

8 § Ovttaskasas lea riekti geavahit suomagiela, meänkieli sihke sámegiela iežas njálmmálaš ja čálalaš oktavuodáiguin hálddahuseiseválddiiguin maid geográfalaš doaibmaguovlu ollásit dehe oassái guoská unnitlogugiela hálddahušguvlui. Dát guoská áššiid maidda ovttaskas lea oasálaš dehe sadjásaš oasálaš, jus áššis lea čanastat hálddahušguvlui.

Jus ovttaskas geavaha suomagiela, meänkieli dehe sámegiela dakkár áššis, eiseváldi lea geatnegas addit njálmmálaš vástádusa seammá gillii. Ovttaskasas geas váilu juridihkalaš veahkki lea riekti dan lassin gáibidit čálalaš jorgalusa mearrádusas ja mearrádusa ágga áššis suomagillii, meänkieli dehe sámegillii.

Eiseváldi galgá muđuinai viggat váldit vuostá ovttaskasaid sin gillii.

9 § Olggobealde hálddahušguovlluid lea ovttaskasas riekti geavahit suomagiela, meänkieli dehe sámegiela njálmmálaš ja čálalaš oktavuodáin hálddahuseiseválddiiguin áššiin maidda ovttaskas lea oasálaš dehe sadjásaš oasálaš, jus ášši sáhttet gieđahallat bargit geat máhttet unnitlogugiela.

10 § Ovttaskasas lea álo riekti geavahit suomagiela, meänkieli ja sámegiela iežas čálalaš oktavuodáin Riikkabeivviid áittardeddjiin dehe vealahanáittardeddjiin. Seamma guoská ovttaskasa čálalaš oktavuodáin vuoigatvuođakánsleriin, Dáhkáduskássain, Vearrodoaimmahagain ja Bargogaskusteddjiin áššiin main ovttaskas lea oasálaš dehe sadjásaš oasálaš. Láhka (2018:1367).

11 § Hálddahuseiseválddit galget viggat gávdnat bargiid geat máhttet suomagiela, meänkieli dehe sámegiela gos dat dárbbahuvvo ovttaskasa oktavuodáin eiseválddiiguin.

12 § Hálldahuseiseválddit ožžot mearridit sierra áiggiid ja sierra báikkiid váldin dihte vuostá ovttaskasa gii sárdnu suomagiela, meänkieli dehe sámegiela, sihke atnit sierra telefvdnaáiggiid.

4. Vuoigatvuohta geavahit suomagiela, meänkieli ja sámegiela duopmostuoluin

13 § Dat gii lea oasálaš dehe sadjášaš oasálaš riekteáššis dehe áššis hálldašanrievttis, diggerievttis, eanan- ja birasduopmostuolus dehe mearrariektetuolus diggebires, mii ollásit laktásit gielddaiguin Jiellevárri, Haparanda, Giron, Bájil ja Övertorneå lea riekti geavtit suomagiela dehe meänkieli riekteášši dehe ášši gieđahallamis, jus riekteáššis dehe áššis lea čanastat soames dáiguin gielddaiguin. Seamma guoská sámegiela dakkár duopmostuolus duopmobiriin mii ollásit dehe belohahkii laktásit gielddaiguin Árjepluovve, Jiellevárri, Johkamohkki dehe Giron, jus riekteáššis dehe áššis lea čanastat soames dáiguin gielddaiguin.

Riekti geavahit suomagiela, meänkieli ja sámegiela go guoddala duomu dahje mearrádusa ovtta riekteáššis dahje áššis mat duopmostuolut, mat namuhuvvot vuosttaš gurgadasas dán páragráfas, leat mearridan. Láhka (2010:943).

14 § Riekti geavahit suomagiela, meänkieli dehe sámegiela riekteáššiin dehe áššiin duopmostuoluin 13 § siskkilda rievtti addit áššebáhpiriid ja čálalaš duođastusa dán gillii, riekti oažžut dáid áššebáhpiriid mat gullojit riekteáššái dehe áššái njálmmálaččat jorgaluvvot dán gillii ja riekti njálmmálaš gieđahallamis duopmostuolus sárdnut dán giela. Duopmostuollu galgá jorgalit áššebáhpiriid ja čálalaš duođastusaid ruoŋagillii, jus dat eai leat čielgasit dárbbasmeahttumat. Muđuinai galget duopmostuolut viggat geavahit unnitlogugielaid iežaset oktavuodaiguin oasálaččain dehe su sadjášaččain.

Buot riekteáššiin ja áššiin mat siskkildit rievtti geavahit suomagiela, meänkieli dehe sámegiela duopmostuoluin 13 § jelgii oasálaččas dehe sadjášaš oasálaččas, geas váilu lágalaš veahkki, riekti gáibádusas oažžut duopmomearrádusa ja duopmoákka dehe mearrádusa ja mearrádusákkastallama čálalaččat jorgaluvvot dán gillii.

15 § Dat gii háliida geavahit suomagiela, meänkieli dehe sámegiela ášši gieđahallama áigge duopmostuolus 13 § jelgii galgá gáibidit dan oktavuodas go ášši álggahuvvo dehe vuosttas geardde oasálaš galgá geavtit sátnevuorus áššis. Gáibádus oažžut jorgalusa 14 § goalmát čuoggá jelgii galgá buktot ovdan vahku siste das go duopmu dehe mearrádus lea diedihuvvon, jus dakkár gáibádus ii leat bukton ovdan ovdal ášši gieđahaladettiin.

Jus gáibádus unnitlogugiela geavtimis dehe jorgalusa oažžumis bukto ovdan maŋjel go namuhuvvo vuosttas ja nuppi čuoggás dan oažžu hilgut. Dakkár gáibádusa oažžu maid hilgut jus lea čielggas ahte das lea soahpameahttun dárkkuhus.

16 § Jus oasálaččas dehe sadjášaš oasálaččas lea riekti geavahit suomagiela, meänkieli dehe sámegiela riektegeavvamis dulka galgá adnot 5 ceahki 6-8 §§ ja 33 ceahki 9 § gearregastinlágas ja 50-52 §§ hálldahuseproseassalága (1971:291) mearrádusaid mielde (1971:291).

5. Suomagiella, meänkieli ja sámegiella ovdaskuvlladoaimmas, dihtolágan iežá pedagogalaš doaimmas ja boarrásiidfuolahusas

17 § Riekti ovttaskasaide dihto dáhpáhusas fállat ovdaskuvlla ja dihto iežá pedagogalaš doaimma suomagillii, meänkieli dehe sámegillii heivehuvvo 8 ceahki 12 b § ja 25 ceahki 5 a § skuvlalágas (2010:800). Lágas (2018:1367).

18 § Riekti ovttaskasaide dihto dáhpáhusas fállat divššu boarrásiidfuolahusa rámmaid siskkobealde našuvnnalaš unnitlogugielain heivehuvvo 8 ceahki. 6-9 §§ sosiálabálvaluslágas (2025:400). Lágas (2025:437).

18 a § Lea fámohtton lágain (2025:437).

18 b § Lea fámohtton lágain (2025:437).

18 c § Lea fámohtton lágain (2025:437).

6. Spiehkastagat ja čuovvuleapmi

19 § Jus leat sierra ákkat ráđđehus oažžu dieđihit njuolggadusaid dán ášši birra, ahte dihto ráđđehus vuollasaš hálldahuseiseváldi ii galgga čuovvut 8§. Seammá guoská gielddalaš eiseválddiide manjel go regiovnnat ja gielddat leat ožžon ráđđehusas doaimmahanválddi.

20 § Hálldahuseiseváldiid geavaheapmi dán lágas galgá árvvoštallot. Ráđđehus dieđiha njuolggadusaid dán čuovvovaš ášši birra, man eiseváldiin lea árvvoštallan ovddasvástádus. Dát dárkkistanvástu ii mearkkaš ahte bearráigeahččanvásttus mii iežá eiseváldiin lea ráddjejuvvo.

21 § Eiseváldi mas lea čuovvulanovddasvástádus galgá ráđđeaddimiin, diehtujuhkimiin ja sullasaččain doaimmain veahkehit iežá hálldahuseiseváldiid lága heivehemiin.